

PRÓBNY EGZAMIN MATURALNY Z NOWĄ ERĄ 2018/2019

HISTORIA POZIOM ROZSZERZONY

ZASADY OCENIANIA ROZWIĄZAŃ ZADAŃ

Uwaga: Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania.

Zadanie 1. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. Analiza i interpretacja historyczna.	I. STAROŻYTNOŚĆ 2. Społeczeństwo, życie polityczne i kultura starożytnej Grecji. Zdający: 2) wyjaśnia przemiany ustrojowe w Atenach i porównuje formy ustrojowe greckich polis.

Poprawna odpowiedź

1. Sparta
2. Sparta
3. Ateny

Schemat punktowania

1 p. – trzy poprawne elementy odpowiedzi.

0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Chronologia historyczna. II. Analiza i interpretacja historyczna. III. Tworzenie narracji historycznej.	I. STAROŻYTNOŚĆ 3. Ekspansja w świecie greckim i rzymskim. Zdający: 3) charakteryzuje ekspansję rzymską i wyjaśnia ideę imperium rzymskiego. 4. Społeczeństwo, życie polityczne i kultura starożytnego Rzymu. Zdający: 1) charakteryzuje przemiany ustrojowe i społeczne w Rzymie republikańskim i w cesarstwie rzymskim.

Poprawna odpowiedź

Rozstrzygnięcie: Nie

Przykładowe uzasadnienie:

Z tekstu wynika, że świątynię wzniesiono przed bitwą pod Akcjum. Po zwycięstwie w tej bitwie Oktawian August został pierwszym cesarzem i zapoczątkował w Rzymie okres pryncypatu.

Schemat punktowania

1 p. – poprawne rozstrzygnięcie z uzasadnieniem.

0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 3. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. Analiza i interpretacja historyczna. III. Tworzenie narracji historycznej.	I. STAROŻYTNOŚĆ 4. Społeczeństwo, życie polityczne i kultura starożytnego Rzymu. Zdający: 5) rozpoznaje dokonania kulturowe Rzymian w dziedzinie prawa, literatury, nauki, architektury i techniki; 6) identyfikuje dziedzictwo kultury rzymskiej w dorobku kulturowym Europy.

Poprawna odpowiedź

Rozstrzygnięcie: Tak

Przykładowe argumenty:

- Na monetach znajdują się napisy zapisane alfabetem łacińskim.
- Jedna z monet przedstawia świątynię Westy – rzymskiej bogini ogniska domowego, a druga świątynię Diany – rzymskiej bogini łowów, przyrody i płodności [odpowiedniczki greckiej Artemidy, której słynna świątynia znajdowała się w Efezie w Azji Mniejszej].
- Jedna z monet ma związek z Efezem w Azji Mniejszej, czyli z obszarem opanowanym przez Imperium Rzymskie.
- Na jednej z monet znajduje się budynek zwieńczony kopułą – charakterystycznym elementem architektury rzymskiej.
- Na jednej z monet jest widoczna antyczna świątynia [portyk greckiej świątyni] z charakterystycznymi kolumnami [w stylu jońskim]. Na obszarze państwa rzymskiego powstawało wiele tego rodzaju świątyń nawiązujących do architektury greckiej.

Schemat punktowania

1 p. – poprawne rozstrzygnięcie z uzasadnieniem zawierającym dwa argumenty.

0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 4. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Analiza i interpretacja historyczna. III. Tworzenie narracji historycznej.	II. ŚREDNIOWIECZE 1. Bizancjum i Zachód a świat islamu. Zdający: 3) wyjaśnia wpływ cywilizacji islamskiej na cywilizację łacińską i bizantyjską. 2. Europa wczesnego średniowiecza. Zdający: 1) opisuje zasięg terytorialny, organizację władzy, gospodarkę i kulturę państwa Franków; 3) opisuje proces tworzenia się państw w Europie Zachodniej, z uwzględnieniem najazdów Arabów, Normanów i Węgrów.

Poprawna odpowiedź

1. F
2. F
3. P

Schemat punktowania

1 p. – trzy poprawne elementy odpowiedzi.

0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 5. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. Analiza i interpretacja historyczna. III. Tworzenie narracji historycznej.	II. ŚREDNIOWIECZE 4. Polska w okresie wczesnopiastowskim. Zdający: 4) rozpoznaje tendencje centralistyczne i decentralistyczne w życiu politycznym państwa polskiego w X–XII w.

Przykładowa odpowiedź

W pierwszej fazie panowania Mieszko II był samodzielnym władcą – królem. Bunt Bezpryma przyczynił się do utraty władzy przez Mieszka II. Bezprym odesłał koronę królewską do Niemiec. Po śmierci Bezpryma Mieszko II odzyskał władzę, ale zgodnie z przytoczonym tekstem *pokornie poddał się cesarskiej władzy*. Oznaczało to, że władca Polski stał się zależny od cesarza niemieckiego.

Schemat punktowania

1 p. – poprawna odpowiedź.

0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 6. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. Analiza i interpretacja historyczna. III. Tworzenie narracji historycznej.	II. ŚREDNIOWIECZE 4. Polska w okresie wczesnopiastowskim. Zdający: 3) opisuje rozwój terytorialny państwa polskiego w X–XII w.

Przykładowa odpowiedź

Tekst przytoczonej pieśni mówi o ekspansji na Pomorze, której celem było zapewnienie Polsce dostępu do Bałtyku. Z treści mapy wynika, że Bolesław Krzywousty podbił i inkorporował Pomorze Gdańskie, a Pomorze Zachodnie stało się lennem Polski.

Schemat punktowania

1 p. – poprawna odpowiedź.

0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 7. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. Analiza i interpretacja historyczna. III. Tworzenie narracji historycznej.	II. ŚREDNIOWIECZE 5. Polska w okresie rozbicia dzielnicowego. Zdający: 3) opisuje przemiany społeczno-gospodarcze na ziemiach polskich oraz ocenia społeczno-kulturowe skutki kolonizacji na prawie niemieckim.

Poprawna odpowiedź

Nazwa: trójpółówka

Przykładowe wyjaśnienie:

Na planie widoczne jest pole pierwsze, pole drugie, pole trzecie. Każdego roku uprawiano tylko dwie części, a trzecia pozostawała ugiorem, czyli nie sadzono na nim żadnych upraw, aby ziemia odpoczęła. Jesienią jedno z pól obsiewano zbożem ozimym, wiosną drugie pole zbożem jarym.

Schemat punktowania

1 p. – poprawna nazwa z wyjaśnieniem.

0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 8. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Analiza i interpretacja historyczna. III. Tworzenie narracji historycznej.	III. DZIEJE NOWOŻYTNE 3. Rzeczpospolita w okresie renesansu i demokracji szlacheckiej. Zdający: 1) opisuje i wyjaśnia funkcjonowanie najważniejszych instytucji życia politycznego w XVI-wiecznej Polsce, w tym sejmików, sejmu, senatu i sejmu elekcyjnego; ocenia demokrację szlachecką; 4) ocenia zmiany w relacjach polsko-litewskich w XVI w.

Poprawna odpowiedź

Rozstrzygnięcie: Nie

Przykładowe uzasadnienie:

- Zamieszczone nad głową władcy herby – Orzeł Biały i Pogoń – wskazują na unię Polski z Litwą, zawartą już po śmierci Kazimierza Wielkiego – ostatniego władcy Polski z dynastii Piastów.
- Ilustracja przedstawia obrady sejmu walnego, czyli zgromadzenia złożonego z króla, senatorów (dostojników kościelnych i świeckich) oraz posłów ziemskich (przedstawicieli szlachty). Ta instytucja wykształciła się w Polsce w końcu XV w., a Kazimierz Wielki – ostatni Piast na tronie polskim – panował w XIV w.
- Na jednym z herbów znajdują się tzw. Słupy Giedymina – herb rodowy potomków księcia Giedymina z dynastii Jagiellonów, którzy panowali w Polsce od chwili zawarcia unii polsko-litewskiej w Krewie w 1385 r. Natomiast ostatni władca z dynastii Piastów zmarł w 1370 r.

Schemat punktowania

1 p. – poprawne rozstrzygnięcie z uzasadnieniem.

0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 9. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. Analiza i interpretacja historyczna. III. Tworzenie narracji historycznej.	III. DZIEJE NOWOŻYTNE 7. Polska w XIV–XV w. Zdający: 2) charakteryzuje rozwój monarchii stanowej w Polsce, uwzględniając strukturę społeczeństwa polskiego w późnym średniowieczu i rozwój przywilejów szlacheckich.

Przykładowa odpowiedź

W cytowanym przywileju [piotrkowskim] ograniczono wolność osobistą chłopów, wprowadzając tzw. przypisanie [przywiązanie] do ziemi. Przez to mniejsza ich liczba mogła przenosić się do miast i podejmować zajęcia np. w miejskim rzemiośle, które potrzebowało nowych rąk do pracy. Ponadto zakazano mieszczanom posiadania dóbr ziemskich – ograniczało to możliwości ich wzbogacenia się i konkurowania na rynku ze szlachtą.

Schemat punktowania

1 p. – poprawna odpowiedź.

0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 10. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Analiza i interpretacja historyczna. III. Tworzenie narracji historycznej.	III. DZIEJE NOWOŻYTNE 3. Rzeczpospolita w okresie renesansu i demokracji szlacheckiej. Zdający: 6) ocenia sytuację wyznaniową na ziemiach Rzeczypospolitej w XVI w., w tym tolerancję wyznaniową oraz unię brzeską. GIMNAZJUM 3. Starożytny Izrael. Zdający: 1) charakteryzuje podstawowe symbole i główne zasady judaizmu.

Poprawna odpowiedź

Rozstrzygnięcie: Modlitwa była odmawiana przez wyznawców judaizmu.

Przykładowe uzasadnienie:

- W modlitwie znajdują się odniesienia do Jerozolimy i Syjonu. Jerozolima jest świętym miastem zarówno dla wyznawców judaizmu, jak i islamu. Jednak w tekście znajduje się prośba, aby Bóg „powrócił z miłosierdziem do Syjonu”, aby jego wierni mogli mu tam służyć jak dawniej. Jest to nawiązanie do historii Żydów, którzy niemal u schyłku epoki starożytnej zostali wygnani z Palestyny i musieli żyć w rozproszeniu [w diasporze] w wielu różnych krajach.
- Syjon jest słowem hebrajskim oznaczającym miasto (twierdzę, Wzgórze Świątynne). W sposób przenośny odwołuje się do Izraela, czyli ludu Bożego – narodu wybranego, którym według judaizmu są Żydzi.
- Tykocin na Podlasiu, z którego pochodzi tekst na polichromii, był w przedrozbiorowej Rzeczypospolitej znaczącym ośrodkiem kultury żydowskiej. Znajdowała się tam dzielnica żydowska oraz – istniejąca do dzisiaj – synagoga [w której działa obecnie muzeum].

Schemat punktowania

1 p. – poprawne rozstrzygnięcie z uzasadnieniem.

0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 11.1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. Analiza i interpretacja historyczna. III. Tworzenie narracji historycznej.	III. DZIEJE NOWOŻYTNE 1. Odkrycia geograficzne i europejski kolonializm doby nowożytnej. Zdający: 2) opisuje udział poszczególnych państw europejskich w podziale Nowego Świata w XVI–XVIII w.

Poprawna odpowiedź

Rozstrzygnięcie: Tak

Przykładowe uzasadnienie:

Od okresu wielkich odkryć geograficznych jako Nowy Świat przyjęło się określać nowo odkryte lądy w Ameryce Północnej i Południowej. Karol V był władcą Hiszpanii, która w tym czasie – w pierwszej połowie XVI w. – posiadała rozległe imperium kolonialne na kontynentach amerykańskich.

Schemat punktowania

1 p. – poprawne rozstrzygnięcie z uzasadnieniem.

0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 11.2. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Analiza i interpretacja historyczna.	II. ŚREDNIOWIECZE 7. Polska w XIV–XV w. Zdający: 5) ocenia panowanie Piastów w dziejach Polski; ocenia politykę dynastyczną Jagiellonów. III. DZIEJE NOWOŻYTNE 2. Europa w XVI–XVII w. Zdający: 3) opisuje mapę polityczną i wyznaniową Europy w XVI w.

Poprawna odpowiedź

1. P
2. P
3. P

Schemat punktowania

- 1 p. – trzy poprawne elementy odpowiedzi.
0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 12. (0–2)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Analiza i interpretacja historyczna.	II. ŚREDNIOWIECZE 7. Polska w XIV–XV w. Zdający: 1) opisuje rozwój terytorialny państwa polskiego w XIV–XV w.; 3) wyjaśnia międzynarodowe i wewnętrzne uwarunkowania związków Polski z Węgrami i Litwą w XIV–XV w.; 4) charakteryzuje i ocenia stosunki polsko-krzyżackie na płaszczyźnie politycznej, gospodarczej i kulturowej. III. DZIEJE NOWOŻYTNE 3. Rzeczpospolita w okresie renesansu i demokracji szlacheckiej. Zdający: 3) opisuje zmiany terytorialne państwa polsko-litewskiego i charakteryzuje stosunki z sąsiadami w XVI w.; 4) ocenia zmiany w relacjach polsko-litewskich w XVI w.

Poprawna odpowiedź

- A. Warmia [biskupstwo warmińskie] – 2
B. Podlasie [województwo podlaskie] – 4
C. Żmudź – 3

Schemat punktowania

- 2 p. – trzy poprawne odpowiedzi zawierające nazwę właściwej krainy i numer, którym ona została oznaczona na mapie.
1 p. – dwie poprawne odpowiedzi zawierające nazwę właściwej krainy i numer, którym ona została oznaczona na mapie.
0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 13.1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Analiza i interpretacja historyczna. III. Tworzenie narracji historycznej.	III. DZIEJE NOWOŻYTNE 4. Rzeczpospolita Obojga Narodów w XVII w. Ustrój, społeczeństwo i kultura. Zdający: 1) opisuje zmiany terytorium Rzeczypospolitej w XVII w.; 2) opisuje główne etapy konfliktów politycznych i militarnych Rzeczypospolitej ze Szwecją, państwem moskiewskim/Rosją i Turcją w XVII w.; wyjaśnia ich następstwa; 4) wyjaśnia przyczyny kryzysów wewnętrznych oraz załamania gospodarczego Rzeczypospolitej w XVII w.

Poprawna odpowiedź

B.

Przykładowe uzasadnienie:

W tekście jest mowa o zniesieniu zależności lennej. W okresie potopu szwedzkiego Prusy Książęce [ze stolicą w Królewcu], pozostające pod władzą elektora brandenburskiego, uniezależniły się od Korony Polskiej, znosząc „lenne poddaństwo”.

Schemat punktowania

1 p. – poprawna odpowiedź z uzasadnieniem.

0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 13.2. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Analiza i interpretacja historyczna.	III. DZIEJE NOWOŻYTNE 4. Rzeczpospolita Obojga Narodów w XVII w. Ustrój, społeczeństwo i kultura. Zdający: 1) opisuje zmiany terytorium Rzeczypospolitej w XVII w.; 2) opisuje główne etapy konfliktów politycznych i militarnych Rzeczypospolitej ze Szwecją, państwem moskiewskim/Rosją i Turcją w XVII w.; wyjaśnia ich następstwa.

Poprawna odpowiedź

1. F

2. F

3. P

Schemat punktowania

1 p. – trzy poprawne elementy odpowiedzi.

0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 14. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. Analiza i interpretacja historyczna. III. Tworzenie narracji historycznej.	III. DZIEJE NOWOŻYTNE 6. Rzeczpospolita w XVIII w. Reformy oświeceniowe i rozbiory. Zdający: 3) charakteryzuje i ocenia dzieło Sejmu Wielkiego, odwołując się do tekstu Konstytucji 3 maja.

Przykładowa odpowiedź

Twórcy Konstytucji 3 maja zamierzali poprawić sytuację ludności chłopskiej poprzez objęcie ich opieką państwa, w szczególności przy zawieraniu przez chłopów umów z dziedzicami. Oznaczało to, że na właścicieli ziemi nałożono obowiązek dotrzymywania warunków takich umów oraz zakazano im samowolnego dokonywania zmian w tych umowach. W ten sposób chciano zagwarantować chłopom w Rzeczypospolitej, że właściciel gruntu nie będzie mógł dowolnie obciążać ich dodatkowymi powinnościami poza tymi, które zastały zapisane w pierwotnych umowach.

Schemat punktowania

1 p. – poprawna odpowiedź.

0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 15. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Chronologia historyczna. II. Analiza i interpretacja historyczna. III. Tworzenie narracji historycznej.	II. ŚREDNIOWIECZE 8. Kultura średniowiecza. Zdający: 3) identyfikuje dokonania kultury okresu średniowiecza w zakresie piśmiennictwa, prawa, filozofii, architektury i sztuki, z uwzględnieniem kultury polskiego średniowiecza. III. DZIEJE NOWOŻYTNE 2. Europa w XVI–XVII w. Zdający: 1) rozpoznaje charakterystyczne cechy renesansu europejskiego oraz wskazuje czołowych twórców i ich dzieła. IV. WIEK XIX 6. Europa i świat w XIX w. Zdający: 6) rozpoznaje dorobek kulturowy XIX w.

Poprawna odpowiedź

C

Przykładowe uzasadnienie:

Ulubionym stylem epoki romantyzmu był neogotyck, czyli styl, który odwzorowywał średniowieczny styl gotycki. Charakterystyczne cechy tego stylu reprezentuje obiekt przedstawiony na fotografii C – widoczne są: smukłe [wysokie] okna zakończone łukami / rozety / strzelista wieża / wejście przypominające portyk gotyckich katedr.

Schemat punktowania

1 p. – poprawna odpowiedź z uzasadnieniem.

0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 16. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Chronologia historyczna. II. Analiza i interpretacja historyczna. III. Tworzenie narracji historycznej.	IV. WIEK XIX 1. Europa napoleońska. Zdający: 1) opisuje kierunki i etapy podbojów Napoleona; charakteryzuje napoleońską ideę imperium; 4) wskazuje przykłady i wyjaśnia przyczyny zaangażowania się Polaków po stronie Napoleona.

Przykładowa odpowiedź

Napoleon wydał przytoczoną odezwę w roku 1812 w związku z rozpoczętą wyprawą wojenną na Rosję. Nazywając kampanię *drugą wojną polską*, Napoleon chciał pozyskać polską ludność i zmotywować do walki wojsko Księstwa Warszawskiego. Odezwa dawała Polakom nadzieję na odrodzenie Polski złożonej ze wszystkich ziem należących do niej przed rozbiorami. Dlatego polscy żołnierze uczestniczyli po stronie Francji w wojnie przeciwko Rosji, pod której zaborem pozostawała znaczna część ziem dawnej Rzeczypospolitej.

Schemat punktowania

1 p. – poprawna odpowiedź zawierająca okoliczności i cel wydania odezwy.

0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 17. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Chronologia historyczna. II. Analiza i interpretacja historyczna. III. Tworzenie narracji historycznej.	IV. WIEK XIX 2. Europa i Stany Zjednoczone w epoce rewolucji przemysłowej. Zdający: 1) charakteryzuje proces uprzemysłowienia państw europejskich i Stanów Zjednoczonych; 3) ocenia gospodarcze, społeczne, kulturowe i ekologiczne skutki rewolucji przemysłowej. 4. Walka o niepodległość Polski w okresie niewoli narodowej. Zdający: 3) wyjaśnia przyczyny, charakter i skutki powstań narodowych.

Poprawna odpowiedź

Rozstrzygnięcie: Nie

Przykładowe uzasadnienie:

- Cytadelę warszawską władze carskie poleciły wznieść w związku z prowadzonymi represjami wobec Polaków po klęsce powstania listopadowego [w 1831 r.].
- Budowę pierwszych linii kolejowych na ziemiach Królestwa Polskiego zainicjowano po upadku powstania listopadowego [– pierwszy odcinek Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej został ukończony w latach 40. XIX w.].
- Budowa Kolei Transsyberyjskiej rozpoczęła się w końcu XIX w. [i została ukończona na początku XX w. – decyzja cara w tej sprawie zapadła w 1891 r.].
- Pierwsze sterowce powstały w końcu XIX w. [upowszechniły się na początku XX w., zwłaszcza w okresie I wojny światowej].
- Konstrukcje stalowe zaczęły się upowszechniać w budownictwie w połowie XIX w.

Schemat punktowania

1 p. – poprawne rozstrzygnięcie z uzasadnieniem.

0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 18. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Analiza i interpretacja historyczna. III. Tworzenie narracji historycznej.	IV. WIEK XIX 3. Ideologie XIX w. Zdający: 3) porównuje cele i charakter oraz ocenia polityczne i społeczno-gospodarcze skutki zjednoczenia Włoch i Niemiec. 4. Walka o niepodległość Polski w okresie niewoli narodowej. Zdający: 1) charakteryzuje i porównuje cele oraz metody polityki zaborców wobec społeczeństwa polskiego w okresie niewoli narodowej. 6. Europa i świat w XIX w. Zdający: 1) charakteryzuje kierunki przemian społecznych i politycznych w państwach europejskich oraz w Stanach Zjednoczonych i w Japonii.

Poprawna odpowiedź

Nazwa: Kulturkampf [walka kulturowa / walka o kulturę]

Przykładowe wyjaśnienie:

Istotą zaprezentowanej w tekście polityki było podporządkowanie władzom państwa i kontrolowanie duchowieństwa katolickiego, np. kontrola treści wygłaszanych kazań. Na rysunku satyrycznym widzimy przedstawiciela władz pruskich [żołnierza w charakterystycznym pruskim hełmie – pikielhaubie] obsługującego maszynę, która umożliwia natychmiastowe karanie księży, którzy wygłaszaliby kazania wymierzone przeciw rządowi i politykom.

Schemat punktowania

2 p. – poprawna nazwa z wyjaśnieniem zawierającym interpretację rysunku i tekstu.

1 p. – poprawna nazwa z wyjaśnieniem zawierającym interpretację rysunku bez odwołania do tekstu LUB interpretację tekstu bez odwołania do rysunku.

0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 19. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. Analiza i interpretacja historyczna. III. Tworzenie narracji historycznej.	IV. WIEK XIX 1. I wojna światowa i rewolucje w Rosji. Zdający: 1) wyjaśnia genezę I wojny światowej i opisuje charakter działań wojennych.

Poprawna odpowiedź

Przykładowy powód wybuchu konfliktu: System wzajemnych sojuszy [oparty na trójprzymierzu i trójporozumieniu] spowodował, że państwa europejskie – jedno po drugim „jak klocki domina” w ciągu kilku tygodni – przystępowały do konfliktu zbrojnego.

Przykładowe uzasadnienie:

Rysunek ilustruje wydarzenia, które zapoczątkowały I wojnę światową. W ciągu przedstawionych wydarzeń pierwszym było wystosowanie przez Austro-Węgry ultimatum wobec Serbii [po zabójstwie arcyksięcia Franciszka Ferdynanda], co przyniosło wybuch wojny między tymi państwami. [Następnie w odpowiedzi na działania Austro-Węgier wojska zmobilizowała Rosja, co stało się pretekstem dla Niemiec, aby włączyć się do wojny. Sukcesywnie do tego konfliktu włączały się kolejne państwa].

Schemat punktowania

1 p. – poprawne określenie powodu z uzasadnieniem.

0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 20. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. Chronologia historyczna. II. Analiza i interpretacja historyczna. III. Tworzenie narracji historycznej.	IV. WIEK XIX 1. I wojna światowa i rewolucje w Rosji. Zdający: 5) omawia polskie orientacje polityczne oraz działalność polskich formacji wojskowych w okresie I wojny światowej.

Poprawna odpowiedź

Rozstrzygnięcie: Tekst 2.

Przykładowe uzasadnienie:

Tekst 2. to fragment Aktu 5 listopada z 1916 r., który powstał w okresie, gdy u boku państw centralnych walczyły Legiony Polskie [pod dowództwem Józefa Piłsudskiego]. Z kolei tekst 1. powstał w 1917 r. w okresie [wywołanego przez Józefa Piłsudskiego] tzw. kryzysu przysięgowego, który rozerwał sojusz Polaków z państwami centralnymi. Jest w nim mowa o *obozach jeńców*, w których byli internowani żołnierze Legionów. Ten tekst nacechowany jest wrogością wobec Prus, które były częścią Cesarstwa Niemieckiego.

Schemat punktowania

1 p. – poprawne rozstrzygnięcie z uzasadnieniem.

0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 21.1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. Chronologia historyczna. II. Analiza i interpretacja historyczna. III. Tworzenie narracji historycznej.	V. WIEK XX 4. Odbudowa niepodległości i życie polityczne II Rzeczypospolitej. Zdający: 1) opisuje proces kształtowania się terytorium II Rzeczypospolitej, w tym powstanie wielkopolskie i powstania śląskie oraz plebiscyty, a także wojnę polsko-bolszewicką.

Poprawna odpowiedź

D.

Przykładowe uzasadnienie:

Odezwa powstała w decydującym momencie wojny polsko-bolszewickiej, gdy wojska bolszewickie były bliskie zdobycia stolicy [niepodległego od niespełna dwóch lat] państwa polskiego. Bitwa Warszawska, która przesądziła o losach Polski i Europy, rozegrała się w sierpniu 1920 r.

Schemat punktowania

1 p. – poprawna odpowiedź z uzasadnieniem.

0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 21.2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. Analiza i interpretacja historyczna. III. Tworzenie narracji historycznej.	V. WIEK XX 4. Odbudowa niepodległości i życie polityczne II Rzeczypospolitej. Zdający: 1) opisuje proces kształtowania się terytorium II Rzeczypospolitej, w tym powstanie wielkopolskie i powstania śląskie oraz plebiscyty, a także wojnę polsko-bolszewicką.

Przykładowa odpowiedź

Józef Piłsudski wzywał Polaków do jedności i solidarności w obliczu bolszewickiego zagrożenia. Do tej idei nawiązuje plakat. Ukazano na nim walczących *ramię w ramię* przedstawicieli różnych warstw społecznych. Do tej idei nawiązują również umieszczone na plakacie słowa: *nam twierdzą będzie każdy próg* [pochodzące ze znanej z okresu zaborów polskiej pieśni patriotycznej pt. *Rota* autorstwa Marii Konopnickiej]. W ten sposób wzywano całe społeczeństwo do obrony przed bolszewikami każdego polskiego domu [polskiego państwa utożsamianego z rodzinnym domem].

Schemat punktowania

- 1 p. – poprawna odpowiedź z odwołaniem do źródeł.
0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 22. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Analiza i interpretacja historyczna. III. Tworzenie narracji historycznej.	V. WIEK XX 5. II Rzeczpospolita. Społeczeństwo, gospodarka, kultura. Zdający: 1) charakteryzuje i ocenia dorobek gospodarczy II Rzeczypospolitej; 4) prezentuje oceny polskiej historiografii dotyczące II Rzeczypospolitej.

Przykładowa odpowiedź

Argumenty odnoszące się do źródła 2.:

- Podział na Polskę A i Polskę B – o którym wspomina Eugeniusz Kwiatkowski – przejawiał się w tym, że wschodnia część terytorium państwa polskiego była słabiej zelektryfikowana od części zachodniej.
- Eugeniusz Kwiatkowski planował w *okresie V* swojego programu zatrzeć podział na Polskę A i Polskę B, który dotyczył różnego poziomu rozwoju gospodarczego ziem państwa polskiego w okresie międzywojennym. O istnieniu tego problemu świadczy stopień elektryfikacji w poszczególnych województwach II Rzeczypospolitej – w województwach zachodnich [pomorskim, poznańskim, łódzkim, warszawskim, kieleckim, krakowskim i zwłaszcza śląskim] roczna produkcja energii elektrycznej w przeliczeniu na 1 mieszkańca była wyższa niż w województwach położonych na wschodzie [białostockim, lubelskim, wileńskim, nowogródzkim, poleskim, wołyńskim, lwowskim, tarnopolskim i stanisławowskim].
- Ziemie zachodniej Polski [wszystkie ziemie dawnego zaboru pruskiego oraz zachodnia część byłego Królestwa Polskiego w zaborze rosyjskim] charakteryzowały się dużo większym poziomem uprzemysłowienia i rozwoju infrastruktury niż ziemie wschodniej Polski [głównie wschodnie ziemie dawnego zaboru rosyjskiego i tereny Galicji Wschodniej].

Argumenty odnoszące się do źródła 3.:

O zacofaniu przemysłowym regionów Polski najdalej wysuniętych na wschód świadczy niski odsetek osób zatrudnionych w różnych gałęziach przemysłu:

- w sumie we wschodnich regionach 2. i 6. [do których zaklasyfikowano blisko połowę województw – aż 7 z ogółu 16 istniejących] ten wskaźnik – poza przemysłem drzewnym (41% ogółu zatrudnionych) – nie przekraczał w żadnej innej dziedzinie 25%.
- w sumie we wschodnich regionach 2. i 6. kilka dziedzin przemysłu w strukturze zatrudnienia nie było reprezentowanych lub wskaźnik zatrudnienia był w nich minimalny:
 - np. w regionie 2. nie odnotowano znaczącego zatrudnienia w następujących gałęziach przemysłu: metalowym i górniczym,
 - np. w regionie 6. odnotowano zatrudnienie w przemyśle metalowym – na poziomie 2%,
- we wschodnim regionie 2. – złożonym z 4 województw razem zajmujących duży obszar państwa w większości dziedzin przemysłu odsetek zatrudnionych w skali całego kraju był na poziomie zaledwie kilku procent [spożywczy 8%, chemiczny 3%, więcej tylko w drzewnym – 17%],
- duża część zatrudnienia w przemyśle ciężkim przypadła na trzy zachodnie województwa [pomorskie, poznańskie i śląskie, których obszary wcześniej w dużej części znajdowały się w zaborze pruskim] – w górniczym 54%, w metalowym 32%, w chemicznym 28%. [Ponadto w przemyśle spożywczym również odnotowano tam wysoki wskaźnik na poziomie 34%].

Schemat punktowania

2 p. – poprawne uzasadnienie z podaniem dwóch argumentów odnoszących się do źródła 2. i 3.

1 p. – poprawne uzasadnienie z podaniem dwóch argumentów odnoszących się do źródła 2. LUB 3.

0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 23. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Analiza i interpretacja historyczna. III. Tworzenie narracji historycznej.	V. WIEK XX 6. Europa i świat podczas II wojny światowej. Zdający: 1) opisuje główne etapy II wojny światowej i wskazuje przełomowe wydarzenia dla jej przebiegu; 2) wyjaśnia uwarunkowania współpracy niemiecko-radzieckiej w latach 1939–1941 i jej konsekwencje dla państw i narodów Europy Środkowej.

Przykładowa odpowiedź

Fragment źródła 1.	Jakie było ustalenie?	Jak zrealizowano ustalenie?
Punkt 1.	- strefa wpływów niemieckich i sowieckich będzie rozgraniczona wzdłuż północnej granicy Litwy, czyli Litwa miała znaleźć się w niemieckiej strefie wpływów - uznanie przez III Rzeszę i ZSRS roszczeń Litwy do Wileńszczyzny - wskutek „przeobrażeń” (czyli ekspansji sowieckiej) w państwach położonych nad Bałtykiem Finlandia miała znaleźć się w sowieckiej strefie wpływów	- wskutek ekspansji Niemiec i ZSRS granica między tymi państwami przebiegała wzdłuż południowej granicy Litwy okupowanej przez ZSRS od 1940 r. - po agresji Niemiec i ZSRS na Polskę w 1939 r. włączono Wileńszczyznę do Litwy, ale kilka miesięcy później cała Litwa znalazła się pod okupacją sowiecką - Związek Sowiecki zaatakował Finlandię w 1939 r., ale wskutek wojny zimowej zdołał przyłączyć do siebie tylko niewielką część fińskiego terytorium
Punkt 2.	strefa wpływów Niemiec i ZSRS na terytorium Polski miała być rozgraniczona wzdłuż Narwi, Wisły i Sanu	po agresji Niemiec i ZSRS na Polskę w 1939 r. granica między tymi państwami została ustalona wzdłuż Narwi i Bugu (a nie wzdłuż Wisły i Sanu)

Schemat punktowania

2 p. – poprawne podanie różnic odnośnie do obu punktów protokołu.

1 p. – poprawne podanie różnic odnośnie do jednego punktu protokołu.

0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 24.1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. Analiza i interpretacja historyczna. III. Tworzenie narracji historycznej.	V. WIEK XX 8. Okupacja niemiecka i radziecka na ziemiach polskich. Zdający: 4) opisuje organizację polskiego państwa podziemnego oraz różne formy ruchu oporu, ze szczególnym uwzględnieniem działalności Armii Krajowej.

Poprawna odpowiedź

Nazwa operacji: akcja Burza

Przykładowe wyjaśnienie:

- Dowódca Armii Krajowej chciał uniknąć prowadzenia walki przeciwko dwóm wrogom i tym samym minimalizować straty wśród żołnierzy AK i ludności cywilnej.
- ZSRS był w tym czasie sojusznikiem Wielkiej Brytanii i USA; członkiem koalicji antyhitlerowskiej, do której należała również Polska.

Schemat punktowania

1 p. – poprawna nazwa z uzasadnieniem.

0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 24.2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Chronologia historyczna II. Analiza i interpretacja historyczna.	V. WIEK XX 8. Okupacja niemiecka i radziecka na ziemiach polskich. Zdający: 2) opisuje międzynarodowe uwarunkowania działalności polskiego rządu na wychodźstwie; 3) wskazuje podobieństwa i różnice w polityce obu okupantów wobec narodu polskiego; 4) opisuje organizację polskiego państwa podziemnego oraz różne formy ruchu oporu, ze szczególnym uwzględnieniem działalności Armii Krajowej; 5) wyjaśnia działania Stalina zmierzające do utworzenia komunistycznego ośrodka władzy w Polsce.

Poprawna odpowiedź

D

Schemat punktowania

1 p. – poprawna odpowiedź.

0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 25.1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. Analiza i interpretacja historyczna. III. Tworzenie narracji historycznej.	V. WIEK XX 13. Polska w latach 1944–1948. Zdający: 2) charakteryzuje główne etapy przejmowania władzy przez komunistów w Polsce, z uwzględnieniem działań opozycji legalnej i podziemia antykomunistycznego; opisuje represje stosowane przez radziecki i polski aparat bezpieczeństwa.

Poprawna odpowiedź

Polska Partia Robotnicza (PPR) / ugrupowania kontrolowane przez PPR: Polska Partia Socjalistyczna (PPS) / Stronnictwo Ludowe (SL) / Stronnictwo Demokratyczne (SD)

Schemat punktowania

1 p. – poprawna odpowiedź.

0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 25.2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Chronologia historyczna. II. Analiza i interpretacja historyczna.	V. WIEK XX 6. Europa i świat podczas II wojny światowej. Zdający: 3) charakteryzuje uwarunkowania militarne i polityczne konferencji Wielkiej Trójki oraz ich ustalenia. 12. Europa Środkowo-Wschodnia po II wojnie światowej. Zdający: 1) charakteryzuje proces uzależniania państw Europy Środkowo-Wschodniej od ZSRR, z uwzględnieniem sowietyzacji i stalinizacji; 2) wyjaśnia przyczyny zmian w polityce zagranicznej ZSRR i w polityce wewnętrznej państw satelickich ZSRR po 1956 r. 13. Polska w latach 1944–1948. Zdający: 2) charakteryzuje główne etapy przejmowania władzy przez komunistów w Polsce, z uwzględnieniem działań opozycji legalnej i podziemia antykomunistycznego; opisuje represje stosowane przez radziecki i polski aparat bezpieczeństwa. 14. Polska w latach 1948–1956. Zdający: 1) porównuje procesy stalinizacji państwa polskiego i państw Europy Środkowo-Wschodniej; 2) charakteryzuje system polityczny i społeczno-gospodarczy Polski w okresie stalinowskim, z uwzględnieniem Konstytucji z 1952 r.

Poprawna odpowiedź

C

Schemat punktowania

1 p. – poprawna odpowiedź.

0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 26.1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. Chronologia historyczna. II. Analiza i interpretacja historyczna.	V. WIEK XX 15. Polska w latach 1956–1980. Zdający: 4) charakteryzuje relacje państwo-Kościół i ocenia rolę Kościoła w życiu społecznym.

Poprawna odpowiedź

Rozstrzygnięcie: Nie

Przykładowe uzasadnienie:

- Papież Jan Paweł II wygłosił słynne kazanie na placu Zwycięstwa w Warszawie podczas swojej pierwszej pielgrzymki do ojczyzny w 1979 r. Natomiast stan wojenny w Polsce został wprowadzony w 1981 r.
- Jan Paweł II wspominał w kazaniu, że po wyborze na papieża, co nastąpiło w 1978 r., *natychmiast zrozumiał*, że musi wypełnić to, czego nie udało się Pawłowi VI, czyli przybyć z pielgrzymką do Polski. Uczynił to już w następnym roku – 1979 r., czyli dwa lata przed wprowadzeniem stanu wojennego w Polsce.
- Pierwsza pielgrzymka Jana Pawła II do Polski, w trakcie której papież wygłosił to kazanie podnoszące na duchu polskie społeczeństwo zniewolone przez reżim komunistyczny, przyczyniła się do umocnienia nastrojów antykomunistycznych i powstania w kolejnym roku „Solidarności”. Stan wojenny został wprowadzony później jako reakcja władz PRL na umacnianie się pozycji „Solidarności” w społeczeństwie w celu jej likwidacji.

Schemat punktowania

1 p. – poprawne rozstrzygnięcie z uzasadnieniem.

0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 26.2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. Chronologia historyczna. II. Analiza i interpretacja historyczna.	V. WIEK XX 15. Polska w latach 1956–1980. Zdający: 1) charakteryzuje i porównuje etapy: 1956–1970 i 1970–1980.

Poprawna odpowiedź

Władysław Gomułka

Schemat punktowania

1 p. – poprawna odpowiedź.

0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 27. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. Analiza i interpretacja historyczna. III. Tworzenie narracji historycznej.	V. WIEK XX 15. Polska w latach 1956–1980. Zdający: 2) wyjaśnia przyczyny kryzysów społeczno-politycznych: 1968 r., 1970 r., 1976 r. i 1980 r.

Poprawna odpowiedź

1. P
2. P
3. F

Schemat punktowania

1 p. – trzy poprawne elementy odpowiedzi.

0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 28. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Analiza i interpretacja historyczna. III. Tworzenie narracji historycznej.	V. WIEK XX 12. Europa Środkowo-Wschodnia po II wojnie światowej. Zdający: 1) charakteryzuje proces uzależniania państw Europy Środkowo-Wschodniej od ZSRR, z uwzględnieniem sowytyzacji i stalinizacji; 3) charakteryzuje proces uniezależnienia się państw satelickich od ZSRR; 6) synchronizuje najważniejsze wydarzenia z dziejów świata, Europy Zachodniej i Środkowo-Wschodniej oraz Polski. 15. Polska w latach 1956–1980. Zdający: 2) wyjaśnia przyczyny kryzysów społeczno-politycznych: 1968 r., 1970 r., 1976 r. i 1980 r. 16. Polska w latach 1980–1989. Zdający: 1) wyjaśnia ideę Solidarności i jej wpływ na przemiany społeczno-polityczne w Polsce.

Przykładowa odpowiedź

Plakat nawiązuje do sytuacji „Solidarności” po wprowadzeniu stanu wojennego w Polsce, kiedy organizacja została zdelegalizowana, a jej wielu działaczy zostało internowanych. W tym czasie „Solidarność” zaczęła działać w konspiracji [tajnie, w ukryciu, w podziemiu]. Autor plakatu podkreślił, że mimo zakazu władz struktury i idee „Solidarności” zakorzeniły się już w społeczeństwie i dzięki temu w przyszłości „wykiełkuje”, czyli odrodzi się, niezależny ruch społeczny.

Schemat punktowania

1 p. – poprawna odpowiedź.

0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 29. (0–12)

Przy przyznawaniu punktów na określonym poziomie w zadaniu rozszerzonej odpowiedzi egzaminator uwzględnia również poprawność językową i stylistyczną. Istotne znaczenie ma poprawność informacji podanych przez zdającego w wypracowaniu. Zamieszczenie informacji niezwiązanych z tematem i błędy merytoryczne wpływają na obniżenie punktacji. Jeżeli w pracy zostały zawarte informacje świadczące o zupełnym braku zrozumienia omawianego tematu, to wypracowanie oceniane jest na 0 punktów.

Temat 1. *Chciałoby się mieć w Rzeczypospolitej zwierzchność podobną do władzy królewskiej, zachować na stałe wpływy elit, a pewne kwestie pozostawić do rozstrzygnięcia ogółowi.*¹ **Oceń, w jakim stopniu przedstawiona przez Cyncerona wizja została zrealizowana w republice rzymskiej.**

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Chronologia historyczna. II. Analiza i interpretacja historyczna. III. Tworzenie narracji historycznej.	I. STAROŻYTNOŚĆ 4. Społeczeństwo, życie polityczne i kultura starożytnego Rzymu. Zdający: 1) charakteryzuje przemiany ustrojowe i społeczne w Rzymie republikańskim i w cesarstwie rzymskim; 4) prezentuje najważniejsze stanowiska historiografii dotyczące przyczyn upadku państwa rzymskiego; 5) rozpoznaje dokonania kulturowe Rzymian w dziedzinie prawa, literatury, nauki, architektury i techniki; 6) identyfikuje dziedzictwo kultury rzymskiej w dorobku kulturowym Europy.

Kryteria oceniania

Poziom IV (9–12 pkt)	Zdający: • wyjaśnił złożoność zjawisk historycznych, ukazując różne ich aspekty (np. rozwój ustroju politycznego starożytnego Rzymu, rola senatu w okresie republiki, wpływ rządów Juliusza Cezara na przemiany ustrojowe); • poprawnie przeprowadził selekcję i hierarchizację wykorzystanych informacji; • poprawnie wyjaśnił związki przyczynowo-skutkowe; • sformułował trafne wnioski i ocenę oraz podsumował rozważania.
Poziom III (6–8 pkt)	Zdający: • dokonał celowej i trafnej selekcji faktów, świadczącej o rozumieniu ich znaczenia i hierarchii; • w większości poprawnie ukazał związki przyczynowo-skutkowe (np. wpływ rozwoju terytorialnego państwa rzymskiego na przemiany społeczne i polityczne); • podjął próbę formułowania wniosków (np. ideałem republiki w rozumieniu Cyncerona jest ustrój mieszany, w którym rządzący, elity i lud mają możliwość zabiegania o realizację swoich celów); • przedstawił omawiane zagadnienia w ujęciu dynamicznym, uwzględniając przemiany dokonujące się w czasie; • podjął próbę oceny sytuacji politycznej, np. w okresie rządów Juliusza Cezara.

¹ Cynceron, *O państwie, O prawach*, tłum. I. Żółtowska, Kęty 1999, s. 38.

Poziom II (3–5 pkt)	Zdający: • przedstawił częściową faktografię, która jest potrzebna do opracowania tematu (np. cechy republiki, funkcjonowanie państwa rzymskiego, najważniejsze kompetencje głównych urzędników rzymskich); • podjął próbę uporządkowania podanej faktografii; • podjął próbę wyjaśnienia związków przyczynowo-skutkowych (np. wpływ rywalizacji między popularami a optymatami na ukształtowanie ustroju republikańskiego).
Poziom I (1–2 pkt)	Zdający: • w kilku/kilkunastu zdaniach odniósł się do tematu, nawiązując do cytatu zawartego w tytule tematu; • podał kilka faktów związanych z tematem, zwykle bez wskazywania związków między nimi (np. struktura organów władzy w starożytnym Rzymie, rządy Juliusza Cezara); • poprawnie umieścił rozważania w czasie i w przestrzeni.

Temat 2. Od demokracji szlacheckiej do oligarchii magnackiej. **Przedstaw przyczyny wzrostu znaczenia magnaterii w Rzeczypospolitej Obojga Narodów od XVI do XVIII wieku.**

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Chronologia historyczna. II. Analiza i interpretacja historyczna. III. Tworzenie narracji historycznej.	III. DZIEJE NOWOŻYTNE 3. Rzeczpospolita w okresie renesansu i demokracji szlacheckiej. Zdający: 1) opisuje i wyjaśnia funkcjonowanie najważniejszych instytucji życia politycznego w XVI-wiecznej Polsce, w tym sejmików, sejmu, senatu i sejmu elekcyjnego; ocenia demokrację szlachecką; 2) ocenia polską specyfikę w zakresie rozwiązań ustrojowych, struktury społecznej i modelu życia gospodarczego na tle europejskim oraz synchronizuje najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski w XVI w. z wydarzeniami europejskimi. 4. Rzeczpospolita Obojga Narodów w XVII w. Ustrój, społeczeństwo i kultura. Zdający: 3) charakteryzuje proces oligarchizacji życia politycznego Rzeczypospolitej; 4) wyjaśnia przyczyny kryzysów wewnętrznych oraz załamania gospodarczego Rzeczypospolitej w XVII w.; 5) ocenia polską specyfikę w zakresie rozwiązań ustrojowych, struktury społecznej i modelu życia gospodarczego na tle europejskim oraz synchronizuje najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski w XVII w. z wydarzeniami europejskimi.

Kryteria oceniania

Poziom IV (9–12 pkt)	Zdający: • wyjaśnił złożoność zjawisk historycznych, ukazując różne ich aspekty (np. wpływ sytuacji społeczno-ekonomicznej i położenia geopolitycznego państwa na funkcjonowanie jego ustroju politycznego); • poprawnie przeprowadził selekcję i hierarchizację wykorzystanych informacji; • poprawnie wyjaśnił związki przyczynowo-skutkowe (np. związek między wzrostem znaczenia magnaterii a częstszym wykorzystywaniem <i>liberum veto</i> do zrywania sejmów walnych); • sformułował trafne wnioski i ocenę oraz podsumował rozważania.
Poziom III (6–8 pkt)	Zdający: • dokonał celowej i trafnej selekcji faktów, świadczącej o rozumieniu ich znaczenia i hierarchii; • w większości poprawnie ukazał związki przyczynowo-skutkowe (np. wydawanie przywilejów szlacheckich jako fundament procesu kształtowania demokracji szlacheckiej; wpływ wielkich wojen XVII w. na proces oligarchizacji życia politycznego Rzeczypospolitej, próby ratowania państwa w okresie stanisławowskim); • podjął próbę formułowania wniosków (np. wpływ czynników społeczno-gospodarczych na pozycję ustrojową szlachty, wypaczenie zasad „złotej wolności”); • przedstawił omawiane zagadnienia w ujęciu dynamicznym, uwzględniając przemiany dokonujące się w czasie; • podjął próbę oceny sytuacji wewnętrznej w Rzeczypospolitej od XVI do XVIII w.
Poziom II (3–5 pkt)	Zdający: • przedstawił częściową faktografię, która jest potrzebna do opracowania tematu (np. przywileje, demokracja szlachecka, oligarchia magnacka, „złota wolność”, złoty wiek, sejm walny, sejmiki, <i>liberum veto</i>, Sejm Wielki); • podjął próbę uporządkowania podanej faktografii; • podjął próbę wyjaśnienia związków przyczynowo-skutkowych (np. zastosowanie zasady <i>liberum veto</i> a oligarchia magnacka).
Poziom I (1–2 pkt)	Zdający: • w kilku/kilkunastu zdaniach odniósł się do tematu, nawiązując do hasła zawartego w tytule tematu; • podał kilka faktów związanych z tematem, zwykle bez wskazywania związków między nimi (np. obrady sejmu walnego, zasada <i>liberum veto</i>, wolna elekcja, Artykuły henrykowskie); • poprawnie umieścił rozważania w czasie i w przestrzeni.

Temat 3. Za wolność waszą i naszą. Scharakteryzuj przyczyny i konsekwencje zaangażowania Polaków w walki rewolucyjne w Europie w latach 1830–1849.

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Chronologia historyczna. II. Analiza i interpretacja historyczna. III. Tworzenie narracji historycznej.	IV. WIEK XIX 3. Ideologie XIX w. Zdający: 2) wyjaśnia związki pomiędzy ideologiami liberalnymi i nacjonalistycznymi a europejskimi ruchami niepodległościowymi i zjednoczeniowymi, omawia powstanie o niepodległość Grecji, Wiosnę Ludów, zjednoczenie Włoch i Niemiec. 4. Walka o niepodległość Polski w okresie niewoli narodowej. Zdający: 2) rozpoznaje działania społeczeństwa sprzyjające rozwojowi tożsamości narodowej; 3) wyjaśnia przyczyny, charakter i skutki powstań narodowych; 4) prezentuje oceny polskiej historiografii dotyczące powstań narodowych; 5) charakteryzuje koncepcje polityczno-społeczne Wielkiej Emigracji XIX w. i ich wpływ na życie polityczno-społeczne w trzech zaborach.

Kryteria oceniania

Poziom IV (9–12 pkt)	Zdający: • wyjaśnił złożoność zjawisk historycznych, ukazując różne ich aspekty, (np. uwarunkowania polityczne, społeczno-ekonomiczne, kulturowe ruchów narodowowyzwoleńczych w XIX wieku); • poprawnie przeprowadził selekcję i hierarchizację wykorzystanych informacji; • poprawnie wyjaśnił związki przyczynowo-skutkowe (np. związek między stosunkiem walczących Polaków do zaborców i Świętego Przymierza a celami politycznymi ruchów narodowowyzwoleńczych w Europie); • sformułował trafne wnioski i ocenę oraz podsumował rozważania.
Poziom III (6–8 pkt)	Zdający: • dokonał celowej i trafnej selekcji faktów, świadczącej o rozumieniu ich znaczenia i hierarchii; • w większości poprawnie ukazał związki przyczynowo-skutkowe (np. znaczenie powstania listopadowego dla utrwalenia oporu wobec caratu, wpływ uwarunkowań politycznych na postawy i aktywność zbrojną Polaków po powstaniu listopadowym); • podjął próbę formułowania wniosków (np. wpływ programów politycznych ugrupowań Wielkiej Emigracji na aktywność zbrojną Polaków w latach 1831–1849); • przedstawił omawiane zagadnienia w ujęciu dynamicznym, uwzględniając przemiany dokonujące się w czasie; • podjął próbę oceny aktywności politycznej i zbrojnej Polaków.

Poziom II (3–5 pkt)	Zdający: • przedstawił częściową faktografię, która jest potrzebna do opracowania tematu (np. Święte Przymierze, polityka caratu wobec podbitych krajów, bitwy powstania listopadowego; programy ugrupowań Wielkiej Emigracji, nazwiska Polaków – bohaterów Wiosny Ludów); • podjął próbę uporządkowania podanej faktografii; • podjął próbę wyjaśnienia związków przyczynowo-skutkowych (np. związek między upadkiem powstania listopadowego a powstaniem Wielkiej Emigracji).
Poziom I (1–2 pkt)	Zdający: • w kilku/kilkunastu zdaniach odniósł się do tematu, nawiązując do hasła zawartego w tytule tematu; • podał kilka faktów związanych z tematem, zwykle bez wskazywania związków między nimi (np. wybuch powstania listopadowego, wybuch powstania krakowskiego, aktywność zbrojna Polaków w latach 1848–1849); • poprawnie umieścił rozważania w czasie i w przestrzeni.

Temat 4. Od wojny do zniewolenia.² Opisz – uwzględniając sytuację międzynarodową – politykę Związku Sowieckiego wobec państwa polskiego i jego obywateli w okresie II wojny światowej. W pracy wykorzystaj materiały źródłowe.

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Chronologia historyczna. II. Analiza i interpretacja historyczna. III. Tworzenie narracji historycznej.	V. WIEK XX 6. Europa i świat podczas II wojny światowej. Zdający: 1) opisuje główne etapy II wojny światowej i wskazuje przełomowe wydarzenia dla jej przebiegu; 2) wyjaśnia uwarunkowania współpracy niemiecko-radzieckiej w latach 1939–1941 i jej konsekwencje dla państw i narodów Europy Środkowej; 3) charakteryzuje uwarunkowania militarne i polityczne konferencji Wielkiej Trójki oraz ich ustalenia. 8. Okupacja niemiecka i radziecka na ziemiach polskich. Zdający: 1) opisuje przebieg i następstwa wojny obronnej Polski w 1939 r.; 3) wskazuje podobieństwa i różnice w polityce obu okupantów wobec narodu polskiego; 5) wyjaśnia działania Stalina zmierzające do utworzenia komunistycznego ośrodka władzy w Polsce; 6) wyjaśnia uwarunkowania polityczne i charakteryzuje czyn zbrojny powstania warszawskiego; 7) synchronizuje najważniejsze wydarzenia II wojny światowej z dziejów Polski, Europy i świata.

² M.K. Kamiński, *Od wojny do zniewolenia. Polska a Związek Sowiecki. Stosunki polityczne w latach 1939–1945*, Warszawa 1992.

Kryteria oceniania

Poziom IV (9–12 pkt)	Zdający: • wyjaśnił złożoność zjawisk historycznych, ukazując różne ich aspekty (np. wpływ relacji niemiecko-radzieckich na zmiany w polityce ZSRS wobec rządu polskiego i polskich obywateli, stalinowski plan ekspansji komunizmu w Europie Środkowo-Wschodniej); • poprawnie przeprowadził selekcję i hierarchizację wykorzystanych informacji; • poprawnie wyjaśnił związki przyczynowo-skutkowe (np. związek między zawarciem układu Ribbentrop–Mołotow a agresją radziecką na Polskę w dniu 17 września 1939 r., związek między wybuchem wojny niemiecko-radzieckiej a podpisaniem układu Sikorski–Majski, związek między ujawnieniem zbrodni katyńskiej a zerwaniem przez ZSRS stosunków dyplomatycznych z Polską, związek między wkroczeniem Armii Czerwonej na tereny państwa polskiego w 1944 r. a ogłoszeniem powstania PKWN, związek między konferencjami w Teheranie i Jałcie a powstaniem Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej); • trafnie i w pełni wykorzystał materiał źródłowy; • sformułował wnioski i ocenę oraz podsumował rozważania.
Poziom III (6–8 pkt)	Zdający: • dokonał celowej i trafnej selekcji faktów, świadczącej o rozumieniu ich znaczenia i hierarchii; • w większości poprawnie ukazał związki przyczynowo-skutkowe (np. zmiana sytuacji na froncie wschodnim jako czynnik warunkujący relacje pomiędzy polskim rządem emigracyjnym a ZSRS); • podjął próbę formułowania wniosków (np. wpływ konferencji Wielkiej Trójki na proces budowania systemu komunistycznego w Polsce); • przedstawił omawiane zagadnienia w ujęciu dynamicznym, uwzględniając przemiany dokonujące się w czasie; • podjął próbę oceny polityki radzieckiej wobec Polaków, ziem polskich i rządu polskiego na uchodźstwie; • w większości wykorzystał materiał źródłowy.
Poziom II (3–5 pkt)	Zdający: • przedstawił częściową faktografię, która jest potrzebna do opracowania tematu (np. agresja 17 września 1939 r., zbrodnia katyńska, deportacje, układ Sikorski–Majski, armia Andersa, armia Berlinga, okoliczności zerwania stosunków dyplomatycznych z rządem polskim przez ZSRS, powstanie PKWN); • podjął próbę uporządkowania podanej faktografii; • podjął próbę wyjaśnienia związków przyczynowo-skutkowych (np. związek między atakiem III Rzeszy na ZSRS a podpisaniem układu Sikorski–Majski); • podjął próbę wykorzystania załączonych materiałów źródłowych i przywołania ich w tekście pracy.

Poziom I (1–2 pkt)	Zdający: • w kilku/kilkunastu zdaniach odniósł się do tematu; • podał kilka faktów związanych z tematem, zwykle bez wskazywania związków między nimi (np. agresja ZSRS na Polskę, wkroczenie wojsk radzieckich na ziemie polskie w 1944 r., represje wobec polskiej ludności i likwidacja struktur Polskiego Państwa Podziemnego); • poprawnie umieścił rozważania w czasie i w przestrzeni; • nieudolnie wykorzystał materiały źródłowe.
-------------------------------	---

Uwaga: Zdający wykorzystuje informacje pochodzące ze źródeł dołączonych do arkusza, powołuje się na informacje/dane występujące w konkretnym źródle, powołuje się na autora źródła.

Temat 5. Dzieje społeczeństwa były mocniej niż kiedykolwiek wcześniej związane z polityką państwa, które [...] stanowiło narzędzie i przedłużenie partii [...].³ Scharakteryzuj przemiany społeczno-gospodarcze w Polsce w latach 1945–1956. W pracy wykorzystaj materiały źródłowe.

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Chronologia historyczna. II. Analiza i interpretacja historyczna III. Tworzenie narracji historycznej.	V. WIEK XX 13. Polska w latach 1944–1948. Zdający: 1) porównuje terytorium Polski powojennej z terytorium II Rzeczypospolitej oraz analizuje polityczno-społeczne i gospodarcze skutki zmiany granic; 3) rozpoznaje charakterystyczne cechy okresu odbudowy i przebudowy gospodarki, z uwzględnieniem reformy rolnej i nacjonalizacji przemysłu. 14. Polska w latach 1948–1956. Zdający: 2) charakteryzuje system polityczny i społeczno-gospodarczy Polski w okresie stalinowskim, z uwzględnieniem Konstytucji z 1952 r.; 3) rozpoznaje charakterystyczne cechy gospodarki centralnie planowanej i ocenia jej skutki.

Kryteria oceniania

Poziom IV (9–12 pkt)	Zdający: • wyjaśnił złożoność zjawisk historycznych, ukazując różne ich aspekty, (np. uwarunkowania polityczne, społeczne i kulturowe polityki władz komunistycznych w latach 1945–1956); • poprawnie przeprowadził selekcję i hierarchizację wykorzystanych informacji; • poprawnie wyjaśnił związki przyczynowo-skutkowe (np. związek między wynikiem II wojny światowej i decyzjami Wielkiej Trójki a powojennymi migracjami ludności na ziemiach polskich, związek między celami polityki zimnowojennej Związku Sowieckiego i państw bloku wschodniego a polskimi planami gospodarczymi, związek między centralnym sterowaniem gospodarką przez partię rządzącą a sytuacją robotników i chłopów); • trafnie i w pełni wykorzystał materiał źródłowy; • sformułował trafnie wnioski i ocenę oraz podsumował rozważania.
---------------------------------	--

³ J. Żarnowski, *Epoka powojenna: 1945–1989*, [w:] *Społeczeństwo polskie od X do XX wieku*, red. I. Ihnatowicz, A. Mączak, B. Zientara, J. Żarnowski, Warszawa 2005, s. 673.

Poziom III (6–8 pkt)	Zdający: • dokonał celowej i trafnej selekcji faktów, świadczącej o rozumieniu ich znaczenia i hierarchii; • w większości poprawnie ukazał związki przyczynowo-skutkowe (np. wpływ zimnej wojny na proces przemian społeczno-ekonomicznych w państwach komunistycznych); • podjął próbę formułowania wniosków (np. zmiana struktury społecznej na ziemiach polskich po II wojnie światowej); • przedstawił omawiane zagadnienia w ujęciu dynamicznym, uwzględniając przemiany dokonujące się w czasie; • podjął próbę oceny procesów społeczno-ekonomicznych zachodzących w latach 1945–1956; • w większości wykorzystał materiał źródłowy.
Poziom II (3–5 pkt)	Zdający: • przedstawił częściową faktografię, która jest potrzebna do opracowania tematu (np. kolektywizacja, nacjonalizacja przemysłu, plan 3-letni, plan 6-letni, propaganda, socrealizm, sowytyzacja, stalinizm); • podjął próbę uporządkowania podanej faktografii; • podjął próbę wyjaśnienia związków przyczynowo-skutkowych (np. związek między sfałszowaniem wyborów w 1947 r. a rozpoczęciem procesu kolektywizacji); • podjął próbę wykorzystania załączonych materiałów źródłowych i przywołania ich w tekście pracy.
Poziom I (1–2 pkt)	Zdający: • w kilku/kilkunastu zdaniach odniósł się do tematu; • podał kilka faktów związanych z tematem, zwykle bez wskazywania związków między nimi (np. powstanie PGR-ów, likwidacja prywatnego handlu); • poprawnie umieścił rozważania w czasie i w przestrzeni; • nieudolnie wykorzystał materiały źródłowe.

Uwaga: Zdający wykorzystuje informacje pochodzące ze źródeł dołączonych do arkusza, powołuje się na informacje/dane występujące w konkretnym źródle, powołuje się na autora źródła.